NOA norsk som andrespråk · Årgang 28 · 2/2012 77-83

Jon Erik Hagen

Minneord og bibliografi

Marte Nordanger, Universitetet i Bergen
Lars Anders Kulbrandstad, Høgskolen i Hedmark

Den 12. mai 2012 gikk Jon Erik Hagen bort, så altfor tidlig. Jon Erik var en sentral person både i etableringen av et miljø for andrespråksforskning i Norge og i utviklingen av dette miljøet fram til det som det er i dag. Han var et forbilde og en inspirator for så vel studenter som kolleger, også langt utenfor Bergensområdet, der han levde og arbeidet.

Jon Erik Hagen ble født 5. mai 1948. Han leverte sin 352 sider lange magistergradsavhandling om norske injektsetninger i 1978. Det var et omfattende arbeid som er illustrerende for den glød og det altoppslukende engasjement han skulle legge i sitt akademiske virke, enten det gjaldt forskning, undervisning eller veiledning. Da han ble syk i 2011, veiledet han både til mastergraden og ph.d.-graden, ved siden av at han loset studenter og lærere gjennom årsstudiet i norsk som andrespråk og Prismestudiet med sin smittende entusiasme for faget i både snever og vid forstand. I 1989 ble Jon Erik Hagen ansatt som førsteamanuensis ved Universitetet i Bergen. Han hadde da allerede en rekke arbeider innenfor norrøn språkvitenskap og moderne norsk språkvitenskap bak seg, i tillegg til viktige bidrag innenfor norsk som andrespråk og fremmedspråk, som "Grammatikkleksikonet" i *Et terskelnivå for norsk* (Bjørg Svanes 1987). Interessen for grammatikk preger hans arbeider innenfor norrønt, nordisk og norsk som andrespråk. Men dette betyr ikke at Jon Erik var smal i sitt interessefelt. Da Norsk språktest ble etablert mot slutten av åttitallet, ble han første leder av fagrådet der, og han har veiledet et doktorgradsprosjekt innen språktesting.

De siste årene gikk mye av tiden til undervisning og utviklingsarbeid i studiefaget norsk som andrespråk. Med støtte fra Vox Nasjonalt fagorgan for kompetansepolitikk ble Prisme-studiet revidert i 2010–2011. Sammen med Kari Tenfjord hadde Jon Erik stått i spissen for etableringen av dette studietilbudet på slutten av 1990-tallet, og han ledet arbeidet med å revidere og fornye studiet. Jon Erik var også en populær gjesteforeleser i videreutdanning av lærere, og han var en ettertraktet formidler av andrespråkslæringsteori og av grammatikk i et andrespråksperspektiv både i inn- og utland. Fra 2008 var han engasjert i veiledning av master- og doktorgradsstudenter i det NFR-støttede *ASKeladden*-prosjektet ved Universitetet i Bergen, et arbeid som gledet han stort. Tidligere hadde han allerede veiledet en rekke både prosjekttilknyttede og frittstående hovedfagsarbeider og mastergradsarbeider. Evnen han hadde til å motivere og begeistre studenter både gjennom sin person og sitt arbeid, var makeløs. Som eksempel kan nevnes at artikkelen *"*Feilinvertering, overinvertering og underinvertering" fra 1992 blant annet inspirerte til flere hovedfags- og masteroppgaver. De mange arbeidene hans om norsk syntaks i et andrespråksperspektiv står i dag igjen som viktige bidrag til norsk andrespråksforskning.

Jon Erik var et slående intelligent menneske med et skarpt blikk for detaljer, logikk og sammenhenger. Samtidig viser de didaktiske og mer språkpolitiske arbeidene hans en fagperson som var engasjert i forskningens praktiske anvendelse, og som våget å delta i samfunnsdiskursen. Artiklene om det norske språkets funksjon og framtid avslører en dypt menneskelig og medfølende forfatter, en verdensborger og humanist. Jon Eriks refleksjoner rundt det nasjonale og globale, identitet hos individet og samfunnsborgeren, åpnet portene inn til en større verden for mange studenter.

I dag står *Norsk grammatikk for andrespråkslærere*, populært kalt "Hagens lyseblå", på mang en lesesalsplass, men også i hyllene på kontorer og lærerværelser – på én og samme tid fryktinngytende ved forfatterens høye ambisjonsnivå både på egne og leserens vegne, og imponerende ved den djerve nytenkning som preger boka, og den innsikt i moderne norsk språk som den formidler. Men sporene etter Jon Erik ligger ikke bare i alt han skrev. De manifesterer seg like mye i gjetord som går om ham, og alt som språkinteresserte studenter og kolleger rundt omkring i landet stadig siterer fra ting han har sagt på forelesninger og fagdager, under lunsjer og middager, på møter og veiledninger.

Jon Erik etterlot seg en rik arv. Han er dypt savnet.

Bibliografi over Jon Erik Hagens forfatterskap

NORRØN SPRÅKVITENSKAP

Hagen, Jon Erik 1981. J-glide inflection in Old Norse. *Eigenproduksjon,* 1981, nr.11, 11–21 Hagen, Jon Erik 1980. *Prøveframstilling av gammelnorsk bøyningslære*. Upublisert manuskript

Hagen, Jon Erik 1984. 2. person pluralis på -/r/ i gammelnorsk. I *Maal og minne*, 1984, hefte 1–2, 90–108

Hagen, Jon Erik 1984. VÆNA og VÆNTA i gammelnorsk. I F. Hødnebø et.al (red.). *Festskrift til Ludvig Holm-Olsen på hans 70-årsdag den 9. juni 1984*. Øvre Ervik: Alvheim & Eide, 100–105

Hagen, Jon Erik, Odd Einar Haugen og Magnus Rindal 1989. *Barlaams ok Josaphats saga etter Sth Perg. fol nr. 6: lemmatisert og homografseparert konkordans*. Bergen: Norsk termbank. Nordisk institutt. Universitetet i Bergen

MODERNE NORSK SPRÅK

Hagen, Jon Erik 1978. *Norsk injektsetninger: En generativ presentering.* Magistergradsavhandling. Universitetet i Bergen

Hagen, Jon Erik 1979. Counting objects. A dubious constraint on Norwegian pronominalization. I *Nordic Journal of Linguistics,*1979, årg. 2, nr. 2, 1–22

Hagen, Jon Erik 1979. Tradisjon og nyorientering i Olav Næs: ”Norsk grammatikk”.

Eigenproduksjon, 1979, nr. 7, 25–47 [Omarbeidet versjon av prøveforelesning til magistergraden]

Hagen, Jon Erik 1986. Noen betraktninger om studiet av norsk språk, dets kjerne og egenart.

Eigenproduksjon, 1986, nr. 27, 28–56

Hagen, Jon Erik 1986. Bestemthetsbøyning av svake substantiv i norsk. *Norsk lingvistisk tidsskrift*, 1986, årg. 4, nr. 1–2, 72–77

Hagen, Jon Erik 1988. Bergensmålets fleksjonsmorfologi. *Talemål i Bergen,* 1988, nr. 4, 39–137

Hagen, Jon Erik 1994. Svake verb på -*Vde* og -*Vte* i bokmål og deres paradigmetilhørighet. I J. Myking, H. Sandøy og I. Utne (red.). *Helsing til Lars Vassenden på 70-årsdagen*. Bergen: Nordisk institutt, Universitetet i Bergen, 49–57

Hagen, Jon Erik 1997. Stedslokaliserende på og i. I J. Bondevik et.al (red.).

Språket er målet. Festskrift til Egil Pettersen på 75-årsdagen 4.mars 1997. Bergen: Alma Mater, 62–71

Hagen, Jon Erik 1998. Litt om proprium som grammatisk kategori. I G. Akselberg og J. Bondevik (red.). *Ord etter ord; Heidersskrift til Oddvar Nes*. Bergen: Norsk bokreidingslag, 115–123

Hagen, Jon Erik 1999. Leddstilling. Om kapittel 9 i NRG. I *Nordica Bergensia*, 1999, nr. 21, 85-100

NORSK SOM ANDRESPRÅK

Hagen, Jon Erik 1983. Språkkunnskap, bevissthet og dannelse: refleksjoner om grammatikkundervisning. I *Norsklæraren*, 1983, årg. 7, nr. 3, 42–47

Hagen, Jon Erik 1984. Litt om grammatikkpensum i studiefeltet Nordisk som morsmål og den optimale lingvistiske fagbakgrunn for lærere i nordiske språk som annetspråk/fremmedspråk. I *III Nordiske språklærerkongress 25.–29. juni 1984 i Bergen. Språk og Språkundervisning*. *Rapport*. Landslaget moderne språk, 175–179

Hagen, Jon Erik 1986. Grammatikkleksikon (utdrag). I *Eigenproduksjon*, 1986, nr. 28, 63–84

Hagen, Jon Erik 1986. Den systematiske grammatikks plass i terskelnivåbeskrivelsen. I *Kontaktblad for norsk som andrespråk/fremmedspråk i Norge*, 1986, nr. 3, 30–36

Hagen, Jon Erik 1986. Litt om forholdet mellom innhold og uttrykk i menneskelige språk. I *Kontaktblad for norsk som andrespråk/fremmedspråk i Norge*, 1986, nr. 3, 37–42

Hagen, Jon Erik 1987. Enkel norsk grammatikk for fremmedspråklige elever (Anmeldelse av Liv Astrid Greftegreffs bok av samme navn). I *Kontaktblad for norsk som andrespråk/fremmedspråk i Norge*, 1987, nr. 1, 39–48

Hagen, Jon Erik 1987. Grammatikkleksikon. I B. Svanes (prosjektleder), J.E. Hagen, G. Manne og A. S. Svindland. *Et terskelnivå for norsk.* Strasbourg: Europarådet, 233–370

Hagen, Jon Erik 1989. En kritisk studie av "Norsk som fremmedspråk. Grammatikk". I *NOA. Norsk som andrespråk,* 1989, nr. 10, 89–112 [anmeldelse]

Hagen, Jon Erik 1989. Hva kreves av en lærer i norsk som fremmedspråk/andrespråk? I *Norsklæraren*, 1989, årg. 13, nr. 4, 5–9

Hagen, Jon Erik 1989. Språklikhet og språkforskjellighet. I *Kontaktblad for*

norsk som andrespråk/fremmedspråk i Norge, 1989, nr. 2, 15–26
Hagen, Jon Erik 1992. Feilinvertering, overinvertering og underinvertering. I *NOA. Norsk som andrespråk,* 1992, nr. 15, 27–38
Hagen, Jon Erik og Reidun Oanæs Andersen 1993. *EKVALA-rapporten*. Bergen: Universitetet i Bergen
Andersen, Reidun Oanæs, Bruce Taylor og Jon Erik Hagen 1993. *Kontrollgrupper våren 1993. Eksamen trinn 3 – Test i norsk for fremmedspråklige*. Universitetet i Bergen, Nordisk institutt
Hagen, Jon Erik 1993. Terskelens grammatikkleksikon. I B. Svanes (prosjektleder), J.E. Hagen, A. S. Svindland, G. Manne og O. Husby, *Et terskelnivå for norsk,* 2. utg., Oslo: Cappelen, 191–322
Hagen, Jon Erik 1993. Andrespråksforskning i Norge. I A. Golden og A. Hvenekilde (red.). *Rapport fra det andre forskersymposiet i Nordens språk som andrespråk*. Oslo: Institutt for lingvistiske fag, Universitetet i Oslo
Hagen, Jon Erik 1995. Refleksjoner over syntaktiske strukturfeil i tre voksnes skriftlige performanse. I M. Thorseth (red.). *Norskopplæring som virkemiddel i integreringsarbeidet. En evaluering av dagens kvalifiseringsordninger for fremmedspråklige*. Trondheim: Sintef-ifim, 113–146
Hagen, Jon Erik 1995. Grammatiske strukturfeil i fremmedspråklige voksnes norske mellomspråk. I N.A. Ree (red.). *Norsk som andrespråk*. Trondheim: Statens ressurs- og voksenopplærinssenter/Norsk voksenpedagogisk forskningsinstitutt, 27–39
Hagen, Jon Erik 1998. *Norsk grammatikk for andrespråkslærere*. Oslo: Ad Notam Gyldendal
Hagen, Jon Erik og Kari Tenfjord 1999/2003. Prismehåndboka. Bergen: Nordisk institutt/SEVU, Universitetet i Bergen
[Knyttet til fjernundervisningsstudiet Prisme – Norsk som andrespråk, som Jon Erik Hagen og Kari Tenfjord i 1999 utviklet i samarbeid med en rekke fagpersoner fra universiteter og høyskoler i Norge]
Hagen, Jon Erik og Kari Tenfjord (red.) 1999. *Andrespråksundervisning: Teori og praksis*. Oslo: Ad Notam Gyldendal
Hagen, Jon Erik 2001. Norskfaget som stengsel – og opning. I *Samtiden*, 2001, nr. 4, 125–127
Hagen, Jon Erik 2001. Finittkategoriens kritiske karakter i norsk som andrespråk. I A. Golden og H. Uri (red.). *Andrespråk, tospråklighet, norsk: festskrift til Anne Hvenekilde*. Oslo: Unipub, 45–57

Hagen, Jon Erik, et.al (red.) 2003. *I Mannes minne: minneskrift til Gerd Manne.* Oslo: Fag og kultur

Hagen, Jon Erik 2003. Andrespråkslærerens grammatiske horisont. I J.E. Hagen et. al (red.). *Mannes minne. Minneskrift til Gerd Manne*. Oslo: Fag og Kultur, 77–92

Hagen, Jon Erik og Kari Tenfjord 2004. Morsmålsundervisning – en ressurs. Bergens Tidende 2004 [kronikk]

Sandøy, Helge, Endre Brunstad, Jon Erik Hagen og Kari Tenfjord (red.) 2004. *Den fleirspråklege utfordringa*. Oslo: Novus Forlag

Hagen, Jon Erik 2004. Norsk som lingua franca i Norge. I H. Sandøy, E. Brunstad, J.E. Hagen og K. Tenfjord (red.). *Den fleirspråklege utfordringa*. Oslo: Novus, 114–135

Hagen, Jon Erik 2005. Refleksjoner gjennom andrespråksprismet. I S. Lie et.al (red.). *MONS 10. Utvalde artiklar frå det tiande Møte om norsk språk i Kristiansand.* Kristiansand: Høyskoleforlaget, 15–31

Hagen, Jon Erik 2006. Hvor norsk skal fremmedspråkliges norsk være? I: H. Sandøy og K. Tenfjord (red.). *Den nye norsken. Nokre peilepunkt under globaliseringa*. Oslo: Novus, 124–146

Tenfjord, Kari, Jon Erik Hagen og Hilde Johansen 2006. The hows and whys of coding categories in a learner corpus (or How and why an error-tagged learner corpus is not ipso facto one big comparative fallacy). I *Rivista di Psicolinguistica Applicata (RiPLA)* 2006, VI nr. 3, 93–108

Hagen, Jon Erik 2007. Andrespråksundervisning for voksne som "frigjørings-pedagogikk". I K. Hirsch (red.). *Voksenlærerrollen i en skole i endring: relasjoner, maktforhold og etiske utfordringer.* Trondheim: Senter for voksenopplæring, 7–15

Hagen, Jon Erik 2007. Language exists for the benefit of men, not vice versa! I C. Carlsen og E. Moe (red.). *A Human Touch to Language Testing. A collection in honour of Reidun Oanæs Andersen on the occasion of her retirement June 2007*. Oslo: Novus, 119–131

Hagen, Jon Erik 2008. Et språkpolitisk tankeeksperiment i Olaus Fjørtofts ånd. I A. Næss og Th. Egan (red.). *Vandringer i ordenes landskap. Et festskrift til Lars Anders Kulbrandstad på 60-årsdagen*. Vallset: Oplandske Bokforlag, 104–119

Kari Tenfjord, Jon Erik Hagen og Hilde Johansen 2009. Norsk andrespråkskorpus (ASK) – design og metodiske forutsetninger. I *NOA. Norsk som andrespråk*, 2009, nr. 2, 52–80.

Hagen, Jon Erik, Anne Golden, Ann-Kristin Helland og Hilde Johansen

(red.) 2010. *Systematisk, variert, men ikke tilfeldig. antologi om norsk som andrespråk i anledning Kari Tenfjords 60-årsdag.* Oslo: Novus

REDAKSJONSARBEID

Tjønneland, Eivind (red.). Redaksjonskomité: Jon Erik Hagen, Else Mundal og Ida Holen. Språk og litteratur. *Nordica Bergensia*, 2001, nr. 25

Hagen, Jon Erik (red. for nummeret). Redaktør: Eivind Tjønneland. Redaksjonskomité: Jon Erik Hagen, Else Mundal og Ida Holen. Nordiske språk i møte med andre språk, *Nordica Bergensia,* 2002, nr. 26

Tjønneland, Eivind (red.). Redaksjonskomité: Jon Erik Hagen, Else Mundal og Ida Holen. Varia. *Nordica Bergensia,* 2002, nr. 27

Tjønneland, Eivind (red.). Redaksjonskomité: Jon Erik Hagen, Else Mundal, Ida Holen. Varia. *Nordica Bergensia,* 2002, nr. 28